

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مدیریت تحصیلات تکمیلی

پردیس خودگردان گروه جغرافیا

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی

عنوان:

تحلیل سطح رضایتمندی روستائیان از شهرک‌های سکونتگاهی (مطالعه موردی: مجتمع

شهرک علی اکبر).

اساتید راهنما:

دکتر حمید حیدری مکرر

دکتر محمودرضا میرلطفی

استاد مشاور:

دکترصادق اصغری لقمجانی

تهیه و تدوین:

عبدالمجید رضایی کهخا

زمستان ۱۳۹۳

تقدیم به

مردم شریف و نجیب دیده سینان به آنانی که زبان دکاشان خشک کرده و حسرت کشت و کار را باید در کوش زمین بخوانند تا مبادا فراموش کنند روزی نه چندان دور بر تن خشکیده زمین و به وقت برداشت محصول آوازه‌سادی سری دادند.

و تقدیم به روح پدر و مادر که تا بودند سنگ صبور و تکیه‌گاهی ما من برای پرورشم بودند.

و تقدیم به همسر مهربان و فداکار و فرزندان عزیزم زینب و بنیامین که مشوق این مقطع از تحصیلاتم بودند.

و

کلیه اساتید بزرگوار و دلسوز گروه جغرافیا و برنامه ریزی دانشگاه زابل

برگ سبزی ست تحفه درویش.

تقدیر و تشکر

بادرود به تمامی انبیا و اولیا که پرچم داران این رسالت عظیم، به تمامی معلمان، آن چراغ‌های خودسوز و محفل افروز، آن باغبانانی که سخاوتمندانه بذریعہ عمر را در کلاس درس می‌افشانند تا رویش و شکفتن نسل‌ها را شاهد باشند، به معلمانانی که مجهول‌القدرترین انسان‌ها مانند در حالی که همه والدین آنان و همه بزرگان خوشه چین خرمن علم و ادب آنانند

بر خود لازم می‌دانم حد اقل با ذکر نام محترمشان مراتب امتنان و سپاس قلبی خود را از اساتید عزیز و بزرگوارم آقایان دکتر حمید حیدری مکرر و دکتر محمود ضامیر لطفی و دکتر اصغر می‌لفنجانی که در تمامی مراحل انجام این پایان‌نامه راهنمایی و مشاوره بنده را بر عهده داشتند از اساتید محترم که به طور مستقیم و غیر مستقیم از کمک و راهنمایی‌های آن‌ها استفاده شده است تشکر و قدردانی می‌نمایم. همچنین از جناب آقای مهندس بهایون رضایی مدیرت محترم امور آب شهر هامون به خاطر همکاری صمیمانه و سایر مدیران منطقه کمال تشکر و قدردانی را دارم.

عبدالمجید رضایی، زمستان ۱۳۹۹

چکیده

انسان پیچیده‌ترین و نیازمندترین موجود جهان آفرینش است و نیازها سرچشمه سیاسی برای تحرک و فعالیت انسان هستند به طوری که انسان بی‌نیاز همانند یک شیء بی‌جان و بی‌تحرک است. انسان به لحاظ انسانیت خود دارای نیازها و انگیزه‌های متنوعی است که ناگزیر از ارضاء آن بوده و از این جهت است که تمامی سعی و تلاش او در طول زندگی معطوف به ارضاء این نیازها و ارتقاء سطح کمی و کیفی زندگی مادی و معنوی خود می‌شود. مسئله مهم در زمینه نیازهای انسانی مکانیسم این نیازها و چگونگی ارضاء آن‌ها و حصول رضایتمندی در انسان است. بنابراین هدف از این تحقیق بررسی عوامل مختلف مربوط به رضایتمندی از مجتمع نشینی در شهرک مسکونی علی‌اکبر می‌باشد. روش این پژوهش توصیفی - تحلیلی و ابزار جمع‌آوری اطلاعات شامل مطالعات اسنادی و پیمایشی از طریق توزیع پرسشنامه و مصاحبه با ساکنان می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش ساکنان مجتمع مسکونی علی‌اکبر و حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۳۸۸ نفر برآورده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS20 انجام شد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که میزان رضایتمندی ساکنان از مجتمع مسکونی شهرک علی‌اکبر در حد ضعیف (۱,۸۸۵۸) برآورد شده است؛ و ساکنان از ابعاد روابط همسایگی (اجتماعی) و امنیت رضایت نسبی داشته‌اند. همچنین معیارهای روشنایی و تهویه، ویژگی‌های کالبدی، تسهیلات مجتمع، دسترسی و حمل‌ونقل، مدیریت و نگهداری، دید و منظر، روابط همسایگی و زیست محیطی نارضایتی (ضعیف) ساکنان را در برداشته است؛ بنابراین اغلب معیارهای رضایتمندی از واحدهای سکونتی در سطح ضعیف قرار گرفته‌اند.

کلیدواژه‌ها: روستا، رضایتمندی، شهرک‌های مسکونی، مجتمع شهرک علی‌اکبر.

صفحه	عنوان
------	-------

فصل اول: مقدمه و کلیات

۲	۱-۱- مقدمه
۵	۱-۲- بیان مسئله تحقیق
۷	۱-۲-۱- سؤال تحقیق
۷	۱-۲-۲- فرضیه تحقیق
۸	۱-۲-۳- اهداف تحقیق
۸	۱-۲-۴- ضرورت و اهمیت تحقیق
۱۰	۱-۲-۵- پیشینه تحقیق
۱۰	۱-۲-۵-۱- تحقیقات داخلی
۱۱	۱-۲-۵-۲- تحقیقات خارجی
۱۳	۱-۲-۶- محدوده زمانی و مکانی تحقیق
۱۳	۱-۲-۷- محدودیت‌های تحقیق

فصل دوم: مبانی نظری تحقیق

۱۶	پیش درآمد
۱۶	۲- تعاریف و مفاهیم
۱۶	۲-۱- مفهوم رضایتمندی و انواع آن
۱۷	۲-۱-۱- رضایتمندی از زندگی
۱۷	۲-۱-۱-۲- رضایتمندی شغلی
۱۸	۲-۱-۱-۲- رضایتمندی تحصیلی
۱۹	۲-۱-۱-۲- رضایت از محیط مسکونی
۲۱	۲-۱-۲- کلیات و بررسی خصوصیات کلی مسکن
۲۴	۲-۱-۲-۱- مفهوم مسکن
۲۵	۲-۱-۲-۲- مسکن مناسب
۲۵	۲-۱-۲-۳- مسکن و توسعه
۲۷	۲-۱-۲-۴- مسکن و برنامه ریزی
۲۷	۲-۱-۲-۵- مسکن و توزیع عادلانه منابع
۲۸	۲-۱-۲-۶- سیاست‌های اساسی دولت در زمینه مسکن
۳۲	۲-۱-۳- شاخص‌های شهرسازی و خانه سازی
۳۳	۲-۱-۴- تحلیل جامعه شناختی از مسکن شهری

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳۶	۵-۱-۲- اسکان مجدد
۳۸	۱-۵-۱-۲- تجمیع و ادغام
۳۸	۲-۵-۱-۲- در جاسازی
۳۹	۳-۵-۱-۲- جا به جایی و انتقال (اسکان مجدد)
۴۰	۴-۵-۱-۲- تجارب جهانی اسکان مجدد
۴۱	۱-۴-۱-۵-۲- آسیا و اقیانوس آرام
۴۱	۲-۴-۱-۵-۲- آفریقا
۴۲	۳-۴-۱-۵-۲- آمریکای لاتین و کارائیب
۴۳	۴-۴-۱-۵-۲- اروپا، ایالات متحده و کانادا
۴۳	۵-۴-۱-۵-۲- اسکان مجدد در ایران
۴۵	۲-۲- دیدگاهها و نظریات
۴۵	۱-۲-۲- نظریه مرکز و پیرامون
۴۶	۲-۲-۲- نظریه وابستگی
۴۶	۳-۲-۲- نظریه اقتصاد سیاسی فضا
۴۷	۴-۲-۲- نظریه تمرکزگرایی
۴۸	۵-۲-۲- دیدگاه تاریخی
۴۸	۶-۲-۲- دیدگاه کارایی اقتصادی
۴۸	۷-۲-۲- دیدگاه اشتغالزایی
۴۹	۸-۲-۲- تئوری فون تونن
۴۹	۹-۲-۲- نگاهی به دیدگاههای مرتبط با سکونتگاههای شهری
۵۷	جمع بندی
فصل سوم: مواد و روشها	
۵۹	پیش درآمد
۵۹	۱-۳- معرفی اجمالی از ویژگیهای جغرافیایی منطقه مورد مطالعه
۵۹	۱-۱-۳- موقعیت، حدود و وسعت
۶۱	۲-۳- ویژگیهای جغرافیای طبیعی منطقه سیستان
۶۱	۲-۲-۳- رودخانه هیرمند
۶۲	۳-۲-۳- دریاچه هامون (سیستان)
۶۲	۴-۲-۳- پوشش گیاهی و مراتع منطقه
۶۲	۳-۳- ویژگیهای اقلیمی منطقه
۶۳	۱-۳-۳- بارندگی
۶۴	۲-۳-۳- دما

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۶۵	۳-۳-۳- رطوبت
۶۵	۳-۳-۵- ساعات آفتابی
۶۶	۳-۳-۶- بررسی وضعیت باد
۶۷	۴-۳- جاذبه‌های طبیعی، تاریخی شهرستان هامون
۶۷	۱-۴-۳- شهر سوخته
۶۷	۲-۴-۳- کوه خواجه
۶۹	۵-۳- ویژگی‌های جغرافیای انسانی و تحولات جمعیتی منطقه
۶۹	۱-۵-۳- ویژگی‌های قومی، مذهبی و فرهنگی
۷۰	۲-۵-۳- وسعت و تراکم جمعیتی دهستان‌های شهرستان هامون
۷۱	۳-۵-۳- تعداد خانوار و جمعیت از نظر جنس
۷۳	۴-۵-۳- وضعیت سواد
۷۴	۵-۵-۳- خدمات آموزشی و فرهنگی
۷۵	۶-۵-۳- خدمات بهداشتی و درمانی
۷۵	۶-۳- ویژگی‌های اقتصادی منطقه
۷۵	۱-۶-۳- کشاورزی
۷۷	۴-۶-۳- صنایع دستی
۷۷	۵-۷-۳- ماهیگیری
۷۷	۶-۶-۳- معادن
۷۷	۷-۶-۳- فعالیت‌های عمرانی
۷۸	۸-۶-۳- تجارت
۷۸	۱۰-۶-۳- شبکه ارتباطی و دسترسی‌ها
۷۹	۷-۳- وضعیت موجود شهرک علی اکبر
۸۰	۱-۷-۳- کاربری اراضی موجود در شهرک علی اکبر
۸۲	۲-۷-۳- وضعیت اقتصادی در شهرک علی اکبر
۸۳	۸-۳- بخش سوم: روش‌ها
۸۳	۱-۸-۳- روش شناسی تحقیق
۸۴	۲-۸-۳- متغیرهای تحقیق
۸۶	۳-۸-۳- جامعه آماری و روش نمونه‌گیری:
۸۷	۴-۸-۳- روش و ابزار گردآوری داده‌ها
۸۸	۵-۸-۳- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۸۹	۶-۸-۳- روایی و پایایی ابزار تحقیق

صفحه	عنوان
------	-------

فصل چهارم: یافته های تحقیق

۹۲	پیش درآمد
۹۲	۴-۱- تحلیل های توصیفی
۹۷	۴-۲- یافته های استنباطی
۱۰۱	۴-۲-۱- تسهیلات مجتمع
۱۰۲	۴-۲-۲- دسترسی و حمل و نقل
۱۰۳	۴-۲-۳- مدیریت و نگهداری
۱۰۴	۴-۲-۴- اقتصادی
۱۰۵	۴-۲-۵- امنیت
۱۰۵	۴-۲-۶- روشنایی
۱۰۶	۴-۲-۷- دید و منظر
۱۰۸	۴-۲-۸- فضای کالبدی
۱۰۹	۴-۲-۹- روابط همسایگی
۱۱۰	۴-۲-۱۰- زیست محیطی
۱۱۲	۴-۳- آزمون فرضیات
۱۱۲	۴-۳-۱- فرضیه اول
۱۱۵	۴-۳-۲- فرضیه دوم
۱۱۶	۴-۳-۳- فرضیه سوم

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

۱۱۹	۵-۱- جمع بندی
۱۱۹	۵-۲- نتیجه گیری
۱۲۲	۵-۳- پیشنهادات
۱۲۳	فهرست منابع

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۴۰	جدول ۱-۲- مزایا و معایب تجمیع، جا به جایی و در جاسازی
۵۰	جدول ۲-۲- دیدگاه های مسکن و ساختار مناطق مسکونی
۶۰	جدول ۱-۳- مساحت و نسبت به درصد هر یک از دهستان‌های شهرستان هامون
۶۶	جدول ۲-۳- متوسط میزان ساعات تابش آفتاب ماهانه و روزانه ایستگاه سینوپتیک زابل
۱۳۷۵، ۱۳۸۵، ۱۳۹۰	جدول ۳-۳- وسعت و تراکم جمعیتی دهستان‌های شهرستان هامون بر اساس سال‌های
۷۰	
۷۱	جدول ۴-۳- جمعیت شهرک علی اکبر
۷۲	جدول ۵-۳- تعداد خانوار و جمعیت از نظر جنس در شهرستان هامون در سال، ۱۳۹۰، ۱۳۸۵
۷۲	جدول ۶-۳- گروه‌های جنسی جمعیت سال ۸۵ در شهرستان هامون
۷۴	جدول ۷-۳- وضعیت سواد بر اساس سال ۱۳۹۰
۷۴	جدول ۸-۳- خدمات آموزشی و فرهنگی در شهرستان هامون در سال ۱۳۸۵
۷۵	جدول ۹-۳- وضعیت امکانات بهداشتی و درمانی شهرستان هامون
۷۶	جدول ۱۰-۳- آمار سطح زیر کشت محصولات زراعی شهرستان هامون
۷۹	جدول ۱۱-۳- طول محورهای روستایی آسفالته شهرستان هامون در سال ۹۲
۸۰	جدول ۱۲-۳- طبقات مسکونی در شهرک علی اکبر
۸۰	جدول ۱۳-۳- کیفیت ابنیه
۸۱	جدول ۱۴-۳- کاربری اراضی شهر زابل با توجه به جمعیت سال ۱۳۹۰
۸۵	جدول ۱۵-۳- تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق
۸۹	جدول ۱۶-۳- مجموع میانگین هر کدام از شاخصهای تحقیق
۹۳	جدول ۱-۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنسیت
۹۴	جدول ۲-۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب گروه سنی
۹۵	جدول ۳-۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تحصیلات
۹۶	جدول ۴-۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت تأهل
۹۷	جدول ۵-۴- ارتباط بین معیارهای پژوهش و رضایتمندی از مجتمع با استفاده از آزمون کای اسکوئر
۱۰۱	جدول ۶-۴- آزمون تی تک نمونه ای پیرامون تأثیر تسهیلات مجتمع بر میزان رضایتمندی
۱۰۲	جدول ۷-۴- آزمون تی تک نمونه ای پیرامون تأثیر دسترسی و حمل و نقل بر میزان رضایتمندی
۱۰۳	جدول ۸-۴- آزمون تی تک نمونه ای پیرامون تأثیر مدیریت و نگهداری بر میزان رضایتمندی
۱۰۴	جدول ۹-۴- آزمون تی تک نمونه ای پیرامون تأثیر وضعیت اقتصادی و نگهداری بر میزان رضایتمندی
۱۰۵	جدول ۱۰-۴- آزمون تی تک نمونه ای پیرامون تأثیر امنیت بر میزان رضایتمندی
۱۰۶	جدول ۱۱-۴- آزمون تی تک نمونه ای پیرامون تأثیر روشنایی بر میزان رضایتمندی
۱۰۶	جدول ۱۲-۴- آزمون تی تک نمونه ای پیرامون تأثیر دید و منظر بر میزان رضایتمندی

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۱۰۸.....	جدول ۴-۱۳- آزمون تی تک نمونه ای پیرامون تأثیر فضای کالبدی بر میزان رضایتمندی
۱۰۹.....	جدول ۴-۱۴- آزمون تی تک نمونه ای پیرامون تأثیر روابط همسایگی بر میزان رضایتمندی
۱۱۰.....	جدول ۴-۱۵- آزمون تی تک نمونه ای پیرامون تأثیر شرایط زیست محیطی بر میزان رضایتمندی
۱۱۲..	جدول ۴-۱۶- نتایج آزمون T دو نمونه مستقل پیرامون رضایتمندی از مجتمع بر حسب وضعیت جنسیت
۱۱۷-۴-	جدول ۴-۱۷- نتایج آزمون T-TEST برای مقایسه دو گروه در مقیاس میزان رضایتمندی از مجتمع بر حسب جنسیت
۱۱۳.....	
۱۱۳.....	جدول ۴-۱۸- نتایج آزمون T دو نمونه مستقل پیرامون رضایتمندی از مجتمع بر حسب وضعیت تأهل
۱۱۹-۴-	جدول ۴-۱۹- نتایج آزمون T-TEST برای مقایسه دو گروه در مقیاس میزان رضایتمندی از مجتمع بر حسب وضعیت تأهل
۱۱۴.....	
۱۱۴...۴-	جدول ۴-۲۰- آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن رابطه بین تحصیلات با رضایتمندی از مجتمع مسکونی
۱۱۵.....	جدول ۴-۲۱- رابطه بین طراحی مجتمع مسکونی و میزان رضایتمندی از مجتمع مسکونی
۱۲۱.....	جدول ۵-۱- مجموع میانگین هر کدام از شاخصهای تحقیق

صفحه	عنوان
------	-------

۲۱	شکل (۲-۱) : مدل رضایت مسکونی منبع. (AMERIGO & ARAGONES, 1997: 48-47)
۴۵	شکل ۲-۲- : مدل مفهومی اسکان مجدد در ایران، منبع: یافته های تحقیق؛ ۱۳۹۳
۶۱	شکل ۳-۱- معرفی منطقه مورد مطالعه؛ منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۳.
۶۴	شکل ۳-۲- میزان بارش ماهانه ایستگاه زابل (ایستگاه هواشناسی زابل، ۱۳۹۲).
۶۴	شکل ۳-۳- وضعیت دمای ایستگاه زابل (ایستگاه هواشناسی زابل، ۱۳۹۲).
۶۵	شکل ۳-۴- وضعیت رطوبت نسبی ایستگاه زابل (ایستگاه هواشناسی زابل، ۱۳۹۲).
۸۳	شکل ۳-۵- وضعیت فعالیت های اقتصادی در شهرک علی اکبر؛ منبع: مهندسين مشاور آراستان، ۱۳۹۱
۸۸	شکل ۳-۶- تکمیل پرسشنامه توسط اهالی شهرک علی اکبر؛ منبع: یافته های تحقیق؛ ۱۳۹۳
۹۳	شکل ۴-۱- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنسیت، منبع: یافته های تحقیق؛ ۱۳۹۲
۹۴	شکل ۴-۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب گروه سنی، منبع: یافته های
۹۵	شکل ۴-۳- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تحصیلات
۹۶	شکل ۴-۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت تأهل؛ منبع: یافته های تحقیق؛ ۱۳۹۳
۱۰۰	شکل ۴-۵- میانگین هرکدام از معیارهای پژوهش و رضایتمندی از مجتمع شهرک علی اکبر؛ منبع: یافته های تحقیق؛ ۱۳۹۳
۱۰۷	شکل ۴-۶- وضعیت نامطلوب دید و منظر شهرک علی اکبر، منبع: یافته های تحقیق؛ ۱۳۹۳
۱۰۹	شکل ۴-۷- وضعیت نامطلوب فضای کالبدی شهرک علی اکبر
۱۱۱	شکل ۴-۸- وضعیت نامطلوب زیست محیطی شهرک علی اکبر
۱۱۷	شکل ۴-۹- مجموع میانگین هر کدام از شاخصهای تحقیق

فصل اول

مقدمه و کلیات

۱-۱- مقدمه

انسان به لحاظ انسانیت خود دارای نیازها و انگیزه‌های متنوعی است که ناگزیر از ارضاء آن بوده و از این جهت است که سعی و تلاش او در طول زندگی معطوف به ارضاء این نیازها و ارتقاء سطح کمی و کیفی زندگی مادی و معنوی خود می‌شود.

مسئله مهم در زمینه نیازهای انسانی مکانیسم این نیازها و چگونگی ارضاء آن‌ها و حصول رضایتمندی در انسان است. آنچه مسلم است موجود انسانی برای رشد و تکامل و ادامه حیات خود ناگزیر است در مرحله اول نیازهای فیزیولوژیکی خود را ارضاء کرده و بعد از آن تأمین نیازهای معنوی را دنبال نماید.

ارضاء نیازهای عینی و ذهنی افراد در قالب نیازهای مادی و معنوی دارای سه منشأ طبیعی، فردی و اجتماعی است. ارضاء این نیازها در انسان یک احساس خوشایند و آرام‌بخش به همراه دارد که به آن رضایتمندی گفته می‌شود. عکس این وضعیت زمانی ایجاد می‌شود که نیازها و انگیزه‌های انسانی ارضاء نشده و با مشکلاتی روبرو شوند، در این حالت یک احساس ناخوشایند و ناراحت‌کننده‌ای برای انسان پیش می‌آید که روان‌شناسان و جامعه‌شناسان به آن ناکامی، محرومیت و نا رضایتمندی می‌گویند.

ثبات و پویایی هر جامعه‌ای نیز تا حد زیادی به این امر وابسته است که تا چه حد نیازهای اساسی افراد ارضاء شده و یا موانع عمده‌ای در راه ارضاء آن‌ها وجود نداشته باشد و بی‌توجهی به نیازها و تمایلات انسان‌ها و عدم ارضاء آن‌ها و در نتیجه عدم رضایت مردم از زندگی و قلمروهای مختلف آن‌ها در یک جامعه پیامدهای غیرمنتظره و ناگواری به همراه دارد. بنابراین توجه به خواسته‌ها و امیال طبیعی مردم یک جامعه و تلاش برای تأمین آن‌ها از طرف دولت‌ها و مسئولین سطوح متوسط و پایین جامعه از ضرورت‌های اجتناب‌ناپذیر است.

دولت‌ها نیز برای تأمین رفاه عمومی و فراهم نمودن لوازم و امکانات یک جامعه سالم نیازمند به شناخت انسان‌ها و نیازهای متنوع آن‌ها هستند بدون شک مسئولان با حصول این شناخت و توزیع امکانات و خدمات بر اساس آن به سهولت رضایتمندی مردم را جلب خواهد کرد.

دنیایی که ما در آن زندگی می‌کنیم دنیای متغیر است. بخشی از این تغییرات که مربوط به جامعه انسانی می‌شود تغییراتی است که در زندگی خصوصی افراد صورت می‌گیرد. از این‌رو ما در جامعه مشاهده می‌کنیم که بسیاری از مردم، شغل، رشته تحصیلی، دوستان، منزل، وسیله نقلیه، دکوراسیون منزل و دیگر لوازم و فاکتورهای زندگی خود را تغییر می‌دهند.

یکی از تغییرات بزرگ در زندگی انسان‌ها کوچک شدن فضای زندگی است در اینجا این سؤال مطرح است که علت اصلی این تغییر و تحولات چیست؟ اصولاً انسان‌ها به لحاظ خواسته‌ها و انگیزه‌های متنوعی که دارند کمتر می‌توانند وضعیت ثابتی را تحمل کنند از این‌رو در طول زندگی خود دست به تغییر و تحول وضعیت‌های موجود زده و موقعیت‌های جدیدی به وجود می‌آورند رمز تغییر و تحولاتی که افراد در وضعیت‌های موجود زندگی خود ایجاد می‌کنند.

مجتمع‌سازی در ایران به صورت یک کلیشه درآمده است که تعداد زیادی از آن‌ها علیرغم برخورداری از مساحت‌های قابل توجه از لحاظ احتیاج روزمره نامناسب و در تضاد با فرهنگ اجتماعی مردم این مرز و بوم می‌باشد (حاجی نژاد و همکاران، ۱۳۸۹، ۱۰۵-۱۲۳).

بهر حال گر چه تا دیروز و دهه‌های گذشته گرایش بر مجتمع نشینی یک مد غربی بود، اما با توجه به افزایش جمعیت و مهاجرت بی‌رویه به شهرها از روستاها و شهرهای کوچک‌تر به شهرهای بزرگ‌تر، کمبود زمین شهری و گرانی آن، بالا بودن هزینه‌های خدمات‌رسانی در سطح وسیع، صرفه‌جویی در مصالح ساختمانی و ارزانی ساکن آپارتمانی و همچنین پدیده خانواده هسته‌ای، آپارتمان‌سازی و مجتمع

نشینی یک اجبار و ضرورت شده است لذا از آنجا که انسان موجود با دو بعد مادی و معنوی و زیربنای شخصیت او را روح و روان الهی اش شکل می‌دهد و مسکن به عنوان یک نیاز مادی و معنوی مطرح است. ساخت عمودی آپارتمان تنها به نیاز مادی مسکن توجه شده و از توجه به نیازهای روانی و اجتماعی مسکن غفلت می‌گردد. در حال حاضر می‌توان گفت نهضت آپارتمان‌سازی و مجتمع نشینی در کشور، فراگیر شده است. از جمله مجتمع‌های مسکونی موجود در منطقه سیستان که بعد از سیل دهه ۱۳۷۰ احداث شده‌اند، این مجتمع‌ها وابسته به بنیاد مسکن انقلاب اسلامی می‌باشد.

بنابراین پروژه حاضر در پنج فصل به شرح ذیل تدوین گردید:

فصل اول کلیات تحقیق؛ در قالب مقدمه، طرح و بیان مسئله تحقیق، سؤالات و فرضیات تحقیق، ضرورت و اهمیت انجام تحقیق؛ اهداف تحقیق، سابقه و پیشینه تحقیق، محدوده زمانی و مکانی تحقیق.

فصل دوم مبانی نظری تحقیق؛ که شامل دو بخش می‌باشد که به صورت جداگانه بخش اول مبانی نظری تحقیق و بخش دوم دیدگاه‌ها و نظریات مرتبط با عنوان تحقیق را در برمی‌گیرد.

در فصل سوم روش‌شناسی تحقیق؛ ابتدا جغرافیای طبیعی منطقه شامل موقعیت، حدود و وسعت و توپوگرافی، زمین‌شناسی، ویژگی‌های اقلیمی، و دیگر خصوصیات طبیعی و در ادامه ویژگی‌های جغرافیای انسانی و ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی محدوده مورد مطالعه آورده شده است. بخش دوم این فصل مواد و روش‌ها را در برمی‌گیرد مواردی از جمله جامعه آماری، نحوه جمع‌آوری اطلاعات، شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها را در برمی‌گیرد. فصل چهارم تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق؛ شامل دو بخش که در بخش اول یافته‌های توصیفی تحقیق و در بخش دوم یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل آزمون فرضیات مطرح خواهد شد؛ و در پایان فصل پنجم جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و پیشنهادها را در بر خواهد گرفت.

۲-۱- بیان مسئله تحقیق

رضایت از مجتمع‌های سکونتگاهی یکی از موضوعاتی است که اکثراً در زمینه محیط‌های مسکونی مطالعه و ثابت شده است که بخشی از حوزه رضایت از زندگی می‌باشد. با توجه به اینکه ویژگی‌های فردی در ادراک رضایتمندی و یا نارضایتی از کیفیت محیط سکونتی بی‌تأثیر نیست؛ یکی از تغییرات بزرگ در زندگی انسان‌ها کوچک شدن فضای زندگی است که در اینجا این سؤال مطرح می‌شود که علت اصلی این تغییر و تحولات چیست؟ اصولاً انسان‌ها به لحاظ خواسته‌ها و انگیزه‌های متنوعی که دارند کمتر می‌توانند وضعیت ثابتی را تحمل کنند از این‌رو در طول زندگی خود دست به تغییر و تحول وضعیت‌های موجود زده و موقعیت‌های جدیدی به وجود می‌آورند رمز تغییر و تحولاتی که افراد در وضعیت‌های موجود زندگی خود ایجاد می‌کنند، متفاوت است (Abdul Mohit et al, 2010: 19).

مسکن یا فضای زندگی باید از دو جهت دارای کارایی باشد یکی از جنبه مادی یعنی ایجاد محیطی با دسترسی مناسب، امکانات مناسب، درجه حرارت مطلوب، فشار مناسب، رطوبت، نور مناسب و نظایر آن و دیگری از نظر جوابگویی به نیازهای معنوی مردم، یعنی ایجاد فضاهای مناسب با طرز زندگی و نوع فرهنگ و آداب و رسوم اجتماعی؛ در صورتی که این دو شرط باهم به کامل‌ترین نحوی تلفیق شوند، می‌توانند سبب ایجاد حس مطلوب از مسکن گردیده و درجاتی از رضایت افراد را فراهم آورند (ذبیحی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۰۴).

به عقیده و ارادی و کاروا (۲۰۰۰)، رضایت مستأجر شامل چهار نوع مجزا از رضایت می‌باشد: ۱. رضایت از واحد مسکونی، ۲. رضایت از خدمات ارائه‌شده از جمله خدمات نوسازی، ۳. رضایت از بسته کامل اجاره خانه و خدمات پرداخت شده و ۴. رضایت از واحد همسایگی و منطقه است (رضایی و کمائی زاده، ۱۳۹۲: ۱۴). به طور کلی رضایت مسکونی یکی از موضوعاتی است که اکثراً در زمینه محیط‌های

مسکونی مطالعه شده و ثابت شده که بخشی از حوزه رضایت از زندگی می‌باشد و همچنین بیان شده که رضایت از زندگی ارتباط نزدیکی با رضایت مسکونی دارد. (Ge & Kazunori, 2006: 166) در واقع رضایتمندی میزان دستیابی افراد به اهداف مطلوب و مورد نظر است و مبین شکاف بین کیفیت خدمات مورد انتظار و خدمات دریافت شده است. شناسایی عوامل مؤثر در میزان رضایت و نارضایتی سکونتی ساکنان، می‌تواند برای تحلیل وضع موجود سکونتی، تصمیمات آتی به منظور ارتقای سطح کیفی محدوده‌های سکونتی افراد و جلوگیری از تکرار نواقص در سایر مکان‌ها مؤثر واقع گردد (رفیعیان و همکاران، ۱۳۸۸: ۵۳).

عوامل متفاوت طبیعی و انسانی می‌تواند در ایجاد سکونتگاه‌های جدید و مجتمع نشینی دخالت داشته باشند. در دهه‌های اخیر با افزایش جمعیت، الگوی شهرسازی و زندگی در شهر، به مجتمع‌های مسکونی تبدیل شده است و می‌توان گفت که مجتمع‌ها و نظام همسایگی مبتنی بر آپارتمان نشینی، به واحد اصلی همبستگی‌ها و تعلق و هویت محله‌ای در شهرها تبدیل شده‌اند. بنابراین آپارتمان نشینی و سکونت جمعی به شدت در شهرهای مختلف ایران، به خصوص در کلان شهرها، به صورت امری متداول دیده می‌شود و در توسعه شهرها، با افزایش بهای زمین و مسائل خاص شهری، گریزی از زندگی در طبقات نیست. از آن جمله می‌توان به تضعیف تعاملات اجتماعی در آن شهرها اشاره نمود. همسایگانی که ندرتاً با یکدیگر آشنا می‌شوند و در مقایسه با زندگی در خانه‌های تک خانوار محلات گذشته، در سطح پایین‌تری از روابط اجتماعی هستند.

در بین عوامل طبیعی بدون شک سیلاب‌ها به عنوان یک بلای طبیعی شناخته شده است، ولی در عمل سیلاب هم از نظر تلفات جانی و هم از نظر خسارات مالی، مهیب‌ترین بلای طبیعی در جهان محسوب می‌شود. دشت سیستان با پتانسیل بالای که جهت وقوع این بلای طبیعی دارد، در سال‌های ۷۰-۱۳۶۹

شاهد چنین حادثه مهیب بوده است که بر اثر آن خسارات زیادی بر سکونتگاه‌های روستایی منطقه سیستان شده است. یکی از سیاست‌های که دولت برای جبران خسارات ناشی از سیل نموده، اقدام شهرک‌سازی برای جمعیت آسیب‌پذیر بوده است.

از این رو پژوهش حاضر در پی سنجش و ارزیابی میزان رضایتمندی ساکنان مجتمع شهرک علی‌اکبر به دنبال این سیل می‌باشد

حال با توجه به مطالبی که در بالا آمده است این سؤال‌ها مطرح می‌شوند که:

۱-۲-۱- سؤال تحقیق

۱- بین ویژگی‌های مختلف فردی - اجتماعی ساکنین مجتمع شهرک علی‌اکبر و میزان رضایتمندی از این مجتمع چه ارتباطی وجود دارد؟

۲- چه رابطه‌ای بین طراحی مجتمع مسکونی شهرک علی‌اکبر و میزان رضایتمندی ساکنین از آن‌ها وجود دارد؟

۳- سهم و نقش هر یک از مسائل اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی در میزان رضایتمندی ساکنان شهرک چقدر است؟

۱-۲-۲- فرضیه تحقیق

۱- بین ویژگی‌های مختلف فردی - اجتماعی ساکنین مجتمع شهرک علی‌اکبر و میزان رضایتمندی از این مجتمع رابطه معنی داری وجود دارد.

۲- بین طراحی مجتمع مسکونی شهرک علی اکبر و میزان رضایتمندی ساکنین از آن‌ها رابطه وجود دارد.

۳- به نظر می‌رسد با توجه به سنت کهن منطقه مسائل اجتماعی سهم بیشتری از رضایتمندی ساکنان شهرک را دارد.

۳-۲-۱- اهداف تحقیق

۱ - بررسی عوامل مختلف مربوط به رضایتمندی از مجتمع نشینی

۲ - بررسی میزان رضایتمندی ساکنین از طراحی کیفیت محیط زندگی.

۳ - تعیین میزان رضایتمندی مناسبات و ارتباطات اجتماعی و همکاری ساکنین

۴-۲-۱- ضرورت و اهمیت تحقیق

معمولاً در توجیه ضرورت بررسی و تحقیق علمی به وظایف یا کارکردهای سه‌گانه علم اشاره می‌شود. پژوهش‌های اجتماعی نیز به تبع آن یا شناختی است، یا فلسفی و یا کاربردی. در جنبه شناختی هر پژوهش باید استدلال شود که آن تحقیق تا چه حد به ارتقاء دانش آدمیان در باب پدیده‌ای خاص می‌انجامد. در جنبه فلسفی باید استدلال شود که تحقیق تا چه حد به تغییر و گسترش اندیشه، منطق و شیوه تفکر منجر می‌شود در جنبه کاربردی هر تحقیق نیز باید استدلال شود که تحقیق تا چه حد محیط مادی و فیزیکی را دگرگون ساخته، به ابزار سازی و یا بهسازی محیط و رفع حوائج آدمی یاری می‌رساند. دنیای معاصر سومین هدف (هدف کاربردی) را عمده کرده و بدان بهای بیشتری می‌دهد